Ulaagaalee Laa Ä°laah Ä°ll-Allah-Kutaa 2

Description

Kutaa darbe keessatti Tawhiida jechuun Gooftummaa, maqaalee fi sifaataa Rabbii fi ibaadaa keessatti Rabbiin Tokkichoomsudha jennee jirra. â€œNamni kaafirri gara Islaamaa seenu yoo barbaade tawhiinni wanta jalqabaa inni hojjachuu qabuudha. Tawhiinni karaa tokkicha namoonni amanti Islaamaa itti seenaniidha. Namni amantiin ykn duudhan isaa wanta fedhe haa taâ€™uu, Musliima taâ€™uuf jalqaba tawhiida qabachuu qaba. Ragaan kanaa, nabiyyoonni hundu waamichi isaanii jalqabaa gara tawhiidaati. Tawhiinni hundee amantiin irratti ijaarramuudha. Seerri amanti hundi tawhiida booda dhufa. Tawhiidaan alatti amanti irraa homtu sirrii hin taâ€™u. Namni tawhiida yoo hin qabaatin, salaanni, zakaan, soomni, hajjiin isaa fi kan biroo hundi sirrii hin taâ€™u.â€• Kana jechuun namni yoo Rabbiin hin tokkichoomsinii fi wanta Isaan ala jiran gabbaruu (waaqefachuu) yoo hin dhiisin, hojiin amanti inni hojjatu hundi isarraa hin fuudhamu. Ragaa kanaa (ilaali suuratu Az-Zumar 39:65) Kanaafu, namni milkaaâ€™u fi adabbii jalaa nagaha bahuu barbaadu â€œLaa ilaah ill-Allahâ€• beekuf tattaafachu qaba. Harâ€™as itti fufuun jechi tuni nama fayyaduuf ulaagaa (sharxii) guuttamu qaban haa ilaallu.

Sharxii 3ffaa-Al-Qabuul (Fudhachuu)

Namni Laa ilaah illallah sirritti beekee fi yaqiina (mirkaneefannaa) erga qabaate booda qalbii fi arrabaan wanta Laa ilaah illallah agarsiistu hunda fudhachuu qaba. Wanti Laa ilaah illallah agarsiistu Rabbiin qofa gabbaruu fi wanta Isaan ala jiran gabbaruu dhiisudha. Namni Laa ilaah illallah dhugaa taâ€™uu osoo beekeyyuu jecha tana yoo fudhachuu dide, inni kaafira. Fudhachuu diduun kuni of tuuluu, waanyu fi sababoota adda addaa irraa kan madduudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾
وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍۭ ﴿٣٦﴾﴾

â€œDhugumatti isaan yommuu, â€œRabbiin malee dhugaan gabbaramaan hin jiru.â€• isaaniin jedhamu, of tuulaa turan. â€œSila nuti walaleessaa maraataa taâ€™eef jennee gabbaramtoota keenya ni dhiifnaa?â€• jedhu.â€• Suuratu Al-Saaffaat 37:35-36

Kuni warra Rabbii gaditti waan biraa gabbaran gara fuunduraatti Jahaannamiin seenan ilaalchise dubbata. Yommuu â€œRabbii tokkicha malee dhugaan gabbaramaan hin jiru. Kanaafu Isa qofa gabbaraa.â€• jedhaman, ajaja kana hin fudhatan. Kana irra, of tuulanii fudhachu didu.

Namni arrabaan Laa ilaah illallah jedhe wanta Laa ilaah illallahâ€™n agarsiistu yoo hin fudhatin, jechi tuni homaa isa hin fayyaddu. Akka fakkeenyaatti, warra Laa ilaah illallah jedhanii qabrii gabbaran ilaalu dandeenya. Namoonni kunniin Laa ilaah illallah haa jedhanii malee qabrii gabbaruu hin dhiisan. Qabrii

bira deemanii nama duâ€™e kadhatu. Kanaafu, isaan hiika Laa ilaah illallah hin fudhannee jechuudha.

Sharxii 4ffaa: Masakamuu (Al-Inqiyaad)

Kuni wanta Laa ilaah illallahâ€™n agarsiistu hojii irra oolchu fi itti buluudha. Masakamuu jechuun wanta ajajaman hojjachuu fi wanta irraa dhoowwaman dhiisudha. Namni yommuu farda masaku, fardi gara masakameetti deema. Nama isa masake didee gara biraa hin deemu. Kanaafu, fardii kuni masakamaadha jechuudha. Haaluma kanaan namni Laa ilaah illallah jedhee ragaa bahuus ajajoota Gooftaa isaatiif kan masakamu taâ€™uu qaba. Kuni hiika Islaamaati. Islaama jechuun â€œfedhii fi ajaja Rabbiitiif masakamuu fi Isa qofaaf gadi jechuudha.â€• Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

â€œ**Adabbiin isinitti dhufuun dura gara Gooftaa keessanii deebiâ€™aa, Isaaf harka kennaa (ajajamaa, masakamaa).â€•** Suuratu Az-Zumar 39:54

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa nama ajaja Isaatiif bulu akkana jechuun faarse:

۞ وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ٢٢

â€œNamni toltuu osoo hojjatuu fuula isaa gara Rabbiitti kenne, dhugumatti qabannoo cimaa qabatee jira. Xumurri dhimmoota hundaa garuma Rabbiiti.â€• Suuratu Luqmaan 31:22

Wusqaa (qabannoo) jechuun wanta tokko qabachuuf caafi isaa irratti wanta akka geengoo godhamuudha. Jookin qabannoo qaba, baaldin qabannoo qaba. Akkasumas, wusqaan tushaa walakkaan isaa akka geengotti guduunfamee wanta tokko ittiin qaban ykn fannisan taâ€™uu dandaâ€™a.[1] Ingiliffaan jecha wusqaa jedhu â€œhandholdâ€• jechuun hiikan

Jecha wusqaa (qabannoo) jedhu haala ergifannaatin amanti, yaada fi humna ijaan hin mulâ€™anne irraa wanta sirritti qabatan agarsiisuuf itti fayyadaman. Kanaafu, asitti qabannoon cimaan kuni Laa ilaah illallah dha. Kana booda hiikni aayah:
Namni dubbii fi hojii isaa kan bareechisuu fi sirnaan hojjatu taâ€™ee ibaadaa isaa Rabbiif qulqulleessee fi niyyaan isaa gara Gooftaa isaa taâ€™ee, qabannoo hundarra cimaa jaalalaa Rabbii fi Jannatatti isa geessu qabatee jira. Namni qabannoo cimaa kana qabate, qabannoon kuni ni cita jedhee hin sodaatu. Dhugumatti qabannoo kufaatii fi kirkiruu irraa nagaha ittiin taâ€™u qabatee jira.[2]

â€œfuula isaa gara Rabbiitti kenneâ€• jechuun imala qormaataa isaa keessatti nama ajajoota Rabbii fi wantoota Inni dhoowweef filannoo ofiitiin masakamuudha.[3] Jecha biraatin, jaalala Isaatii fi mindaa Isa bira jiru kajeelun wanta Rabbiin itti ajaje hojjachuu fi wantoota Inni dhoowwe dhiisun Isaaf buluudha. â€œ**fuula isaa gara Rabbiitti kenneâ€•** yommuu jedhu Rabbiin ala gara wanta biraa kan hin milâ€™anne taâ€™uu agarsiisa. Kana jechuun hojii isaa hunda Rabbiif qofa godha. Rabbiin ala nama irraa mindaa, faaruu, na jaja, na argaa fi wanta biraa hin barbaadu. Hojii isaa guutuu Rabbiif qulqulleessa (ikhlaasan hojjata).

Namni Rabbiif hin masakamne (hin bulle) immoo adabbiin isaa akkami? Aayah armaan olii irraa itti aanse ni dubbata:

﴿وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُۥٓ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٢٣﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾﴾

â€œ**Nama kafare, kufriin isaa si hin gaddisiisin. Deebiin isaanii garuma Keenya, ergasii wanta hojjata turan isaanitti himna. Dhugumatti, Rabbiin Beekaa wanta qoma keessa jiruuti. Yeroo xiqqoof isaan qananiisna ergasii gara azaaba (adabbii) cimaatti isaan dirqisiifna.â€•** Suuratu Luqmaan 31:23-24

Nama Rabbitti amanuu dide, kufriin (amanuu diduun) isaa si hin gaddisiisin. Sababni isaas, Guyyaa Qiyaamaa deebiin isaanii garuma Keenya taâ€™a. Hojii fokkuu isaan addunyaa keessatti hojjataa turan isaanitti beeksifna. Ergasii jazaa isaanii isaaniif kafalla. Dhugumatti Rabbiin wanta qoma keessa jiru hunda beeka. Kan akka niyyaa, yaada gaarii fi badaa, kufrii namoonni qoma keessatti dhoksan hunda beeka.

Warroota amanuu didanii fi ajaja Keenyaaf buluu didan addunyaa keessatti yeroo xiqqoo isaan itti qananiâ€™an ni tursiifna, wanta jaallatan isaaniif kennina. Ergasii Guyyaa Qiyaamaa adabbii cimaa dirqamaan akka seenan isaan taasifna. Adabbiin kunis ibidda Jahannami.[4]

Sharxii 5ffaaâ€“As-Sidq (Dhugaa taâ€™uu)
Kana jechuun namni â€œLaa ilaah illallahâ€• jedhee ragaa bahu, qalbiin isaa tan dhugoomsite taâ€™ee jechuu qaba. â€œLaa ilaah illallahâ€• itti qalbiin osoo hin amaniin arraba qofaan yoo jedhe, inni munaafiqa kijibaa taâ€™a. â€œAs-Sidq (dhugaa taâ€™uun)â€• faallaa â€œkijibaatiâ€•.

Namoonni baayâ€™een namoota Laa ilaah illallahâ€• jedhanii ragaa bahan dhagahanii jiru. Garuu namoonni kunniin dhugaadhaan jecha tana hin jedhan. Jecha tanatti hin amanan. Of eeguuf ykn faayda xiqqoo argachuuf qofa Laa ilaah illallahâ€• jedhu. Isaan kuni munaafiqoota. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akkana jechuun Qurâ€™aana keessatti isaan ibse:

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾
يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ فِى
قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ ٱللَّهُ مَرَضًا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾﴾

â€œ**Namoota keessaa nama, â€œRabbii fi Guyyaa Aakhiraatti amanne.â€• jedhutu jira, garuu isaan warra amananii miti. Rabbii fi warra amanan gowwoomsuuf [carraaqu], hin beekanii malee**

isaan lubbuu ofii malee homaa hin gowwoomsan. Qalbii isaanii keessa dhukkubatu jira. Rabbiinis dhukkuba isaaniif dabale. Sababa kijibaa turaniif adabbii laalessaatu isaaniif jira.â€• Suuratu Al-Baqara 2:8-10

Namoota keessaa garee dhamaâ€™anii warra dhugaan amananii fi kaafirtoota jidduu deddeebiâ€™antu jira. Isaan kuni munaafiqota arraba isaanitiin Rabbii fi Guyyaa Aakhirah (Qiyaamaa) dhugoomsine jedhaniidha. Garuu keessaan kijibdoota, qalbiidhaan hin amanne. Wallaalummaa isaanii irraa kan kaâ€™e iimaana mulâ€™isuu fi kufrii dhoksuun Rabbii fi warra amanan gowwoomsine jedhanii amanu. Garuu isaan mataa ofii malee eenyullee hin gowwoomsan. Sababni isaas, xumurri gowwoomsu isaan irratti deebiâ€™a. Wallaalummaan isaanii daangaa darbuu irraa kan kaâ€™e of gowwoomsaa akka jiran isaanitti hin dhagahamu. Qalbiin isaanii waan baddeef kuni isaanitti hin dhagahamu. Qalbii isaanii keessa dhukkuba shakkii fi fasaada (badiitu) jira. Maâ€™asiyaa (cubbuu) adabbiitti isaan geessuun qoramanii jiru. Rabbiin qalbii isaanii keessatti shakkii isaaniif dabale. Ammas sababa kijibaa fi nifaaqa isaanitiif adabbii laaleessaa nama rakkisuu fi dhukkubsutu isaaniif jira.[5]

Islaamatti amananii osoo hin taâ€™in Muslimoota taâ€™uun faayda argachuuf qofa namoonni Laa ilaah illallah jedhanii ragaa bahan, shahaadan (ragaa bahuun) isaanii kuni Rabbiin biratti fudhatama hin qabu. Aakhiratti mindaa wayitu hin argatan. Sababa kijibaniif adabbii laalessaa qunnamu.

Namni dhugaan qalbii isaatiin laa ilaah illallah tti amanuun laa ilaah illallah jedhe ibidda irraa baraarama. Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

Ù ÙŽØ§ Ù Ù•Ù†Ù’ Ø£ÙŽØÙŽØ¯Ù• ÙŠÙŽØ´Ù’Ù‡ÙŽØ¯Ù• Ø£ÙŽÙ†Ù’ Ù„Ø§ÙŽ Ø¥Ù•Ù„ÙŽÙ‡ÙŽ Ø¥Ù•Ù„Ø§ÙŽÙ‘ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù• ÙˆÙŽØ£ÙŽÙ†ÙŽÙ‘ Ù Ù•ØÙŽÙ ÙŽÙ‘Ø¯Ù‹Ø§ Ø±ÙŽØ³Ù• ÙˆÙ„Ù• Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù• ØµÙ•Ø¯Ù’Ù‚Ù‹Ø§ Ù Ù•Ù†Ù’ Ù‚ÙŽÙ„Ù’Ø¨Ù•Ù‡Ù• Ø¥Ù•Ù„Ø§ÙŽÙ‘ ØÙŽØ±ÙŽÙ‘Ù ÙŽÙ‡Ù• Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù• Ø¹ÙŽÙ„ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù†ÙŽÙ‘Ø§Ø±Ù• â€•â€•â€• â€œEenyullee â€˜Rabbiin malee haqaan gabbaramaan hin jiru, Muhammad Ergamaa Isaatiâ€™ jedhee dhugaadhaan qalbii isaa irraa ragaa bahu hin jiru Rabbiin ibidda irraa kan isa baraaru yoo taâ€™e malee.â€• Sahiih Al-Bukhaari-128

Kana jechuun namni kamiyyuu dhugaadhaan qalbii isaatiin itti amanuun â€œRabbiin malee haqaan gabbaramaan hin jiru, Muhammad Ergamaa Isaatiâ€• jedhee ragaa bahe, Rabbiin ibidda irraa isa eega.

Kitaabban wabii:
[1] Tafsiiru Tahriir wa tanwiir-3/29, Maâ€™aariju tafakkuri-11/740
[2] Tafsiiru muyassar-413, Tafsiiru Xabarii-18/569, Tafsiiru Tahriir wa tanwiir-21/177
[3] Maâ€™aariju tafakkuri-11/741
[4] Gabaabbinnaan tafsiiru xabarii-18/570, Tafsiiru muyassar-413
[5] Tafsiiru muyassar-fuula 3
Aqiidatu Tawhiid-fuula 49, Sheykh Saalih ibn Fawzaan
Commentary on the Forty Hadith of An-Nawawi-Vol.1, fuula -285-286

Date Created
January 22, 2020
Author

admin